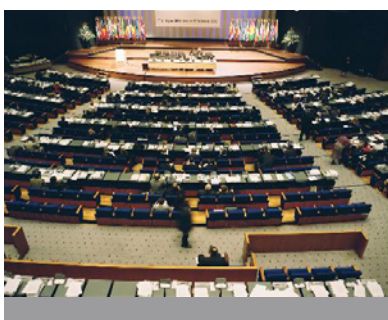

EDITORIAL

Conferència de Kampala: la revisió de l'Estatut de la Cort Penal Internacional

Convocada pel Secretari General de la ONU el 7 d'agost de 2009, d'acord amb la previsió de l'Article 121 de l'Estatut, entre el 31 de maig i l'11 de juny se celebrarà a Kampala (Uganda) la Conferència de revisió de l'Estatut de la Cort Penal Internacional. L'Estatut va ser adoptat en el marc de la conferència diplomàtica celebrada a Roma entre els mesos de juny i juliol de 1998 i va entrar en vigor, després que 60 Estats l'haguessin ratificat, el primer de juliol de 2002. Després de la recent ratificació de Bangla Desh, 111 Estats són Part en l'Estatut.

La Conferència de Kampala tindrà lloc en un moment en que la Cort ha iniciat els primers judicis en relació amb la situació de la República Democràtica del Congo: el cas de Thomas Lubanga Dyilo fundador de la Unió dels Patriotes Congolese (UPC) i de les Forces patriòtiques per a l'alliberament del Congo (FPLC); acusat del crim de guerra d'obligar a menors a participar en les hostilitats. I els de Germain Katanga, antic comandant en cap de les "Forces de Resistència Patriòtica a Ituri" (FRPI), i Mathieu Ngudjolo Chui, coronel de l'exèrcit i antic dirigent de la milícia del "Front dels nacionalistes i dels integracionistes" (FNI) i de les "Forces de Resistència Patriòtica a Ituri" (FRPI), acusats de diversos càrrecs de crims contra la humanitat (assassinats, violacions i reducció de dones a la esclavitud sexual) i de crims de guerra (a part dels anteriors, els d'obligar a menors a participar en les hostilitats, atacs contra la població civil i pillatge).

L'elecció d'Uganda no és casual. No es tracta només d'un dels primers Estats africans que va ratificar l'Estatut, sinó també del primer Estat que va sotmetre (el 29 de gener de 2004) a la Fiscalia de la Cort la proposta d'investigar una situació - la del propi país ugandès - en la que semblaven haver-se comès crims de la competència de la Cort. A més l'elecció d'un país africà és també un intent d'apaciar les dures crítiques que des d'aquell continent s'han dirigit contra el que consideren un biaix excessivament concentrat a l'Àfrica de la Cort Penal Internacional. I certament, les cinc investigacions obertes fins al moment per la Cort, afecten a països africans (República Democràtica del Congo, Uganda, República Centreafricana, Sudan i Kenya). Tot i que la Fiscalia fa un seguiment especial a la situació en altres països: Afganistan, Colòmbia, Costa d'Ivori, Geòrgia i Palestina.

SUMARI

EDITORIAL	1	L'ENTREVISTA	12
EN PROFUNDITAT	2	TRIBUNA	14
ARTICLES CENTRALS	2	Construir la pau des dels municipis: Alcaldes per la Pau	14
Entre Núremberg y Roma: La Relevancia del Tribunal Penal Internacional para la antigua Yugoslavia en el Proceso de Creación y Consolidación de la Justicia Penal Internacional	2	L'efecte 'bumerang' del processament a Garzón: un revés que pot transformar-se en victòria per a la lluita universal contra la impunitat dels crims internacionals	16
Els temes que es sotmetran a discussió a la conferència de Kampala	4	RECOMANEM	18
La geografia de la Cort Penal Internacional	5	ACTUALITAT	21
Sobre la definición de agresión	6	Notícies del món	21
Espanya i la Cort Penal Internacional	8	Notícies de l'ICIP	22
Propuesta relativa a las enmiendas sobre armas y proyectiles del estatuto de la corte penal internacional	9		

EN PROFUNDITAT

ARTICLES CENTRALS

Entre Núremberg y Roma: La Relevancia del Tribunal Penal Internacional para la antigua Yugoslavia en el Proceso de Creación y Consolidación de la Justicia Penal Internacional

Héctor Olásolo Alonso

Catedrático de Derecho Penal Internacional y Director de la Clínica Jurídica sobre Conflicto Armado, Derechos Humanos y Justicia internacional de la Universidad de Utrecht; Letrado de la Corte Penal Internacional (2004-2010); Miembro de la Fiscalía del Tribunal Penal para la ex Yugoslavia (2002-2004); y Miembro de la Delegación Española en la Comisión Preparatoria de la Corte Penal Internacional (1999-2002)

Hace casi sesenta y cinco años, el 11 de noviembre de 1946, el Tribunal Penal Internacional con sede en Núremberg dictó sentencia en el caso contra veintitrés de los principales líderes políticos y militares del régimen nazi acusados de generar una guerra de agresión y de cometer durante la misma de manera sistemática crímenes de guerra y de lesa humanidad. Un año después el Tribunal Penal Internacional para el Lejano Oriente se pronunció sobre la responsabilidad penal de los principales líderes políticos y militares japoneses por las masivas atrocidades cometidas por las fuerzas armadas japonesas durante la Segunda Guerra Mundial.

Nadie podría haber vaticinado en aquel entonces - cuando se estaba en el proceso de redacción de la Declaración Universal de los Derechos Humanos, la Convención para la Prevención y el Castigo del Crimen de Genocidio, y los Convenios de Ginebra - que habría que esperar casi cincuenta años para que la Comunidad Internacional estableciese un nuevo Tribunal Penal Internacional con jurisdicción para investigar y enjuiciar los delitos más graves para la Comunidad Internacional.

Sin embargo, el advenimiento de la llamada Guerra Fría bloqueó por completo el proyecto de creación de una Corte Penal Internacional que ya en 1949 estaba comenzando a ser preparado por la Comisión de Derecho Internacional. Desafortunadamente, hubo que esperar a la simbólica caída del muro de Berlín en 1989 y al posterior colapso de la Unión Soviética para que, una vez finalizada la Guerra Fría, las voces que llevaban casi medio siglo reclamando la existencia de una justicia penal internacional volvieran a ser consideradas de nuevo.

Fue en este contexto en el que el Consejo de Seguridad de las Naciones Unidas creó en su Resolución 827 de 25 de mayo de 1993 el Tribunal Penal Internacional para la antigua Yugoslavia (en adelante "Tribunal para la ex Yugoslavia") con el objeto de investigar y enjuiciar a los responsables de las graves violaciones a los derechos humanos y al derecho internacional humanitario generadas por el radicalismo y la intolerancia en la que cayeron a finales de los años ochenta y principios de los años noventa varios de los movimientos nacionalistas surgidos en la antigua Yugoslavia tras la muerte de Tito en 1980.

De esta manera, se recurría de nuevo a la justicia penal internacional - aunque fuese a través de un órgano judicial con carácter temporal y jurisdicción limitada al territorio de la antigua Yugoslavia (de ahí el apelativo de "ad hoc" con el que se le conoce) - para facilitar la reconciliación entre los distintos grupos nacionales y religiosos que habían convivido en paz y con relativa prosperidad tras la sangría a la que se habían previamente sometido durante la Segunda Guerra Mundial, y en la que había vuelto a caer a principios de los años 90.

Si el Tribunal para la antigua Yugoslavia ha sido capaz mediante sus investigaciones y enjuiciamientos de facilitar la reconciliación entre los distintos grupos nacionales y religiosos que habitan la región es algo que corresponde valorar a sociólogos y politólogos. Desde luego el cumplimiento de esta función no ha sido fácil dado que el Tribunal para la ex Yugoslavia fue creado en medio del fragor del conflicto, y las personas objeto de su investigación tenían en muchos casos la consideración de auténticos héroes de guerra. Además, sus creadores le privaron de las herramientas básicas para proceder a cualquier tipo de reparación a las víctimas más allá de la búsqueda de la verdad y el castigo de los máximos responsables de las atrocidades cometidas. A lo que hay que sumar el carácter ciertamente limitado de las acciones adoptadas durante sus primeros diez años de existencia para difundir sus actividades entre los habitantes de la ex Yugoslavia.

Sin embargo, a pesar de sus limitaciones, no se puede desconocer que el Tribunal para la ex Yugoslavia ha jugado un papel único en el desarrollo de la justicia penal internacional, en cuanto que constituye el eslabón de unión

entre los primeros esfuerzos de los Tribunales de Nuremberg y Tokio por construir una auténtica justicia penal internacional, y la consolidación de esta última con la aprobación en 1998 del Estatuto de Roma de la Corte Penal Internacional, que ha permitido la puesta en funcionamiento desde el 1 de julio de 2002 de una Corte de carácter permanente y vocación de universalidad que tiene jurisdicción sobre los crímenes que más agravemente atentan contra la Comunidad Internacional: genocidio, crímenes de lesa humanidad, crímenes de guerra, y, una vez se proceda a su definición, el crimen de agresión.

Sin duda, difícilmente se hubiera alcanzado la situación actual si el Tribunal para la ex Yugoslavia, y posteriormente el Tribunal Penal Internacional para Rwanda, no hubieran sido creados en 1993 y 1994, y no hubieran generado, sobre la base de los principios generales contenidos en las sentencias de los Tribunales Penales Internacionales con sede en Nuremberg y Tokio, un cuerpo de jurisprudencial sobre los elementos de la definición de los delitos internacionales, o sobre las formas de autoría y participación de los líderes políticos y militares en la comisión de dichos delitos, por citar solo algunos ejemplos.

Asimismo, la actuación del Tribunal para la ex Yugoslavia ha mostrado que, a pesar de las dificultades encontradas en un primer momento en materia de cooperación judicial y protección de testigos, la Comunidad Internacional puede encontrar, si existe la voluntad para ello, las medidas necesarias para incentivar a los Estados afectados a colaborar con la justicia penal internacional en la detención y entrega de aquellos imputados que han ocupado cargos políticos y militares del más alto nivel. Sin duda la detención y entrega al Tribunal para la ex Yugoslavia de Slobodan Milosevic, Radovan Karadic, Moncilo Krajisnik, Bijbiana Plavic, Milan Milutinovic, Moncilo Pericic, Dragoljub Ojdanic, Ante Gotovina, o Sefer Halilovic, por poner solo algunos ejemplos, constituyen precedentes de singular importancia si se tiene en cuenta que, a diferencia de la Segunda Guerra Mundial, en la ex Yugoslavia no puede hablarse de vencedores o vencidos a la vista de los Acuerdos de Dayton que a finales de 1995 pusieron fin a un conflicto que se había iniciado en la segunda mitad de 1991.

Si bien Ratko Mladic, ex comandante en jefe de las fuerzas armadas serbio bosnias y presunto máximo responsable del diseño y puesta en marcha del exterminio de 7000 bosnio musulmanes tras la toma de la zona de seguridad de Srebrenica, no se puede desconocer que tras la detención y entrega de Slobodan Milosevic al Tribunal para la ex Yugoslavia a finales del año 2000, ha cambiado de manera significativa la percepción de que los líderes políticos y militares de más alto nivel sólo pueden ser sometidos a la justicia penal internacional si son previamente derrotados militarmente.

Este cambio de percepción ha jugado, sin duda, un papel importante en la posterior detención y entrega de Radovan Karadzic al Tribunal para la ex Yugoslavia, de Charles Taylor (ex Presidente de Liberia) a la Corte Especial para Sierra Leona, y de Jean Pierre Bemba (ex Vicepresidente de la República Democrática del Congo) a Corte Penal Internacional. La reciente emisión de una orden de arresto contra Omar Al Bashir, actual Presidente del Sudan, por su presunta responsabilidad penal como autor intelectual de los delitos de lesa humanidad y crímenes de guerra cometidos por las milicias Janjaweed y las Fuerzas Armadas del Sudán, no constituye sino un nuevo ejemplo de que, a día de hoy, la condición de Jefe de Estado en ejercicio que se encuentra en la cúspide de su poder político y militar en un país con sustanciales recursos energéticos no excluye necesariamente la acción de la justicia penal internacional.

Finalmente, conviene no olvidar, que incluso en aquellos sectores en los que la actividad del Tribunal para la ex Yugoslavia no se ha mostrado como el modelo a seguir, como es el caso de la ausencia de acciones de justicia restaurativa o el limitado impacto de sus actividades de información pública y difusión, su existencia ha sido muy relevante en cuanto que ha permitido a los negociadores del Estatuto de Roma y a los operadores jurídicos de la Corte Penal Internacional adoptar las medidas necesarias para asegurar la participación de las víctimas en el proceso penal ante la Corte, prever un sistema comprensivo de reparaciones (con inclusión de un fondo de reparación que atraiga donaciones de Estados, organizaciones y particulares de manera que se evite que la reparación a las víctimas dependa exclusivamente de los bienes que consigan incautar a los condenados), y dar prioridad a la función de información pública y difusión de la actuación de la Corte en aquellas regiones objeto de sus investigaciones y enjuiciamientos.

Els temes que es sotmetran a discussió a la conferència de Kampala

Antoni Pigrau

Catedràtic del Departament de Dret Internacional Públic de la Universitat Rovira i Virgili i membre de la Junta de l'ICIP

La Conferència de Kampala, en la que poden participar amb dret a vot els 111 Estats Part a l'Estatut de Roma haurà d'abordar diverses qüestions, en forma d'esmenes a l'Estatut.

Entre les esmenes que seran sotmeses a debat, la més transcendental és la que fa referència a l'article 5.2 de l'Estatut, relativa a la inclusió d'una definició del crim d'agressió. L'acord va ser impossible en aquest punt el 1998 i la cosa no pinta millor ara. El text proposat per Liechtenstein, en la seva qualitat de President del Grup de Treball sobre el crim d'agressió (proposta de nou article 8 bis) que ha estat funcionant durant aquest període, és un text que contempla diverses opcions. La qüestió conflictiva no està tant en la mateixa definició del crim d'agressió, doncs hi ha acord en atribuir-lo a les persones que "estant en condicions de controlar o dirigir efectivament l'acció política o militar d'un Estat, planifiqui, prepari, iniciï o realitzi un acte d'agressió que, per les seves característiques, gravetat i escala constitueixi una violació manifesta de la Carta de las Naciones Unidas".

Pel que fa al contingut del concepte d'agressió hi ha també acord en utilitzar la que ja es va formular en la resolució 3314, de l'Assemblea General de l'ONU, de 14 de desembre de 1974. La controvèrsia té a veure amb la relació entre la funció de la Cort (òrgan judicial) i la del Consell de Seguretat (òrgan polític) de la ONU a qui la Carta de les Naciones Unidas atribueixi la competència per determinar l'existència d'un acte d'agressió (proposta de nou article 15 bis) i, en concret, sobre la si la Cort pot apreciar l'existència d'un crim d'agressió o està condicionada per la necessitat d'una qualificació prèvia del Consell de Seguretat en aquest sentit. La pitjor de les opcions, des del punt de vista de la independència judicial de la Cort per investigar situacions similars que podrien ser tractades de manera desigual pel condicionament polític del Consell de Seguretat, és la que diu: "Quan no s'hagi fet aquesta determinació, el Fiscal no podrà iniciar la investigació respecte d'un crim d'agressió". No s'ha d'oblidar que tres dels membres permanents del Consell (Estats Units, Rússia i Xina) encara no són Estats Parts en l'Estatut. Probablement una opció com aquesta seria pitjor que un ajornament de la definició del crim.

Una altra de les esmenes previstes en el mateix Estatut és la revisió i possible derogació de la disposició de l'article 124, que permet a un Estat, en el moment de fer-se Part en l'Estatut, d'excloure de la competència de la Cort en relació amb ell, els crims de guerra, durant un període de set anys a partir d'aquella data. Aquesta possibilitat només ha estat utilitzada per França (que hi va renunciar el 2008) i per Colòmbia (els sets anys s'han acomplert el primer de novembre de 2009).

Les altres esmenes es refereixen a la inclusió de noves modalitats de crim o de nous crims en la competència de la Cort Penal Internacional.

Bèlgica ha presentat un esmena, amb el suport d'Alemanya, Argentina, Àustria, Bolívia, Bulgària, Burundi, Cambotja, Eslovènia, Irlanda, Letònia, Lituània, Luxemburg, Maurici, Mèxic, Romania, Samoa, Suïssa i Xipre, destinada a ampliar als conflictes armats sense caràcter internacional, tres modalitats de crim de guerra que ja estan previstes per als conflictes armats internacionals (article 8.2.b, incisos xvii a xix), que fan referència a l'ús de verí o armes enverinades; a la utilització de gasos asfixiants, tòxics o similars, o líquids, materials o dispositius anàlegs, i a la utilització de certes bales amb certes característiques que les fan més destructives per al cos humà.

Mèxic ha presentat una esmena dirigida a la inclusió com a crim de guerra específic de la utilització d'armes nuclears o l'amenaça de fer-ho.

Els Països Baixos han proposat repetir el procés seguit amb la definició d'agressió, però en relació amb un nou crim de terrorisme. Es tractaria d'incloure un nou incís e) (el crim de terrorisme) i un nou apartat 3 a l'article 5. Un grup de treball prepararia una definició del concepte de terrorisme abans que el crim fos operatiu als efectes de la Cort i només ho seria quan la definició fos aprovada en una ulterior conferència dels Estats Parts.

Trinidad i Tobago ha proposat la inclusió, en l'article 5, d'un nou crim: el tràfic internacional d'estupefaents. De la definició proposada es dedueix que el crim, que tindria diferents modalitats, només seria de la competència de la Cort Penal Internacional quan suposés "una amenaça per a la pau, l'ordre i la seguretat d'un Estat o d'una regió".

Finalment, Noruega ha presentat una esmena dirigida a facilitar la cooperació internacional en l'adequació dels establiments penitenciaris on han d'acomplir condemna les persones condemnades per la Cort, per tal de facilitar que no s'hagin de concentrar, com ha succeït en els casos dels tribunals penals internacionals per a l'antiga Iugoslàvia i Ruanda, en els països més desenvolupats.

A part del debat de les esmenes a l'Estatut estaran ben presents en l'ambient altres aspectes polítics que han complicat aquest període d'infantesa de la Cort Penal Internacional.

Entre ells, el trist paper del Consell de Seguretat en el cas Darfur, en el que, després de sotmetre la situació a la Cort Penal Internacional per tal que fos investigada, ha rebut amb sorpresa i gran incomoditat l'ordre de detenció contra el president d'aquest país i ha estat incapaç, fins ara, d'exercir la pressió suficient sobre Sudan per tal que cooperi amb la Cort.

Un altre dels afers enverinats que els Estats Parts tenen sobre la taula és el dels efectes de la Declaració unilateral de l'Autoritat Nacional Palestina d'acceptació de la competència de la Cort formalitzada el 22 de gener de 2009, amb caràcter retroactiu i efectes des del primer de juliol de 2002. L'acceptació d'aquesta declaració emesa per l'únic representant internacionalment reconegut de la població i el territori palestins com equivalent a la presentada per un "Estat", segons l'article 12.3 de l'Estatut obriria la competència de la Cort als crims comesos en aquell territori o per palestins, i especialment en relació amb els atacs d'Israel sobre la franja de Gaza de desembre de 2008 i gener de 2009. La interpretació contrària significaria admetre un espai i una gent en el món sense representació internacional, per tant, que la protecció de la Cort Penal Internacional no podria arribar a exercir-se en relació amb el territori i la població de Palestina fins la creació d'un Estat palestí. En aquest sentit, una declaració interpretativa dels Estats Part que es diuen compromesos amb la creació d'un Estat palestí, en relació amb l'equiparació de l'Autoritat Nacional Palestina a un Estat, als efectes de l'Estatut de la Cort Penal Internacional, seria de gran valor jurídic des del punt de vista d'evitar la impunitat pels crims comesos a la franja de Gaza àmpliament documentats en els informes realitzats per Amnistia Internacional, Human Rights Watch i els comitès d'experts nomenats per la Lliga d'Estat Àrabs i pel Consell de Drets Humans de la ONU.

Per a més informació:

Web de la Cort Penal Internacional (<http://www.icc-cpi.int/>)

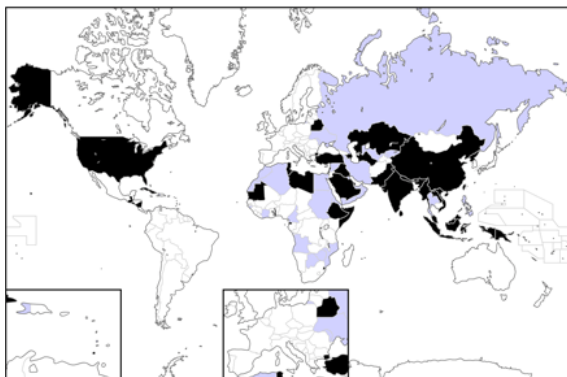
Web de la Coalició per la Cort Penal Internacional (<http://www.iccnw.org/>)

Web de la Conferència de Kampala (<http://www.iccuganda2010.ug/>)

La geografia de la Cort Penal Internacional

Pablo Aguiar

Tècnic de l'ICIP

□ Països que han signat i ratificat l'Estatut de la Cort (111)
 ■ Països que han signat l'Estatut de la Cort (37)
 ■ Països que no han signat l'Estatut de la Cort (46)

La Cort Penal Internacional (des d'ara CPI) té una vocació universal, tanmateix des de l'adopció de l'estatut de la Cort, al 1998, es va trigar quatre anys en aconseguir les seixanta ratificacions necessàries per a la seva entrada en vigor, el juliol de 2002. Actualment són 111 els estats que han signat i ratificat l'esmentat estatut, 37 països que l'han signat però encara no l'han ratificat i 46 que no han fet cap de les dues coses. Com es pot veure en el següent mapa, la distribució geogràfica és molt desequilibrada.

L'espai regional més clarament favorable a la Cort és Europa Occidental. Amb l'única excepció de Mònaco i el Vaticà, tots els països en formen part. A Europa Central i Oriental la resposta ha estat menys unànime: ens trobem amb 17 països que en formen part i set signataris però que no l'han ratificat, entre els quals, la Federació Russa. També hi ha cinc països que encara no han signat ni ratificat, entre els que destaquen Turquia i Bielorrússia.

El següent espai regional on els membres de la Cort són majoritaris és Amèrica: tots els països en són membres (25), a excepció de quatre estats caribenys que han signat però no ratificat i uns

altres sis que no han ni signat, destacant els EUA, Cuba i alguns països centreamericans. El cas dels EUA és especial ja que en el darrer dia de mandat de Clinton, va signar el tractat. Tanmateix, el maig de 2002, sota la presidència de Bush Jr., EUA va enviar una carta al Secretari General de NNUU renunciant a la seva signatura. Poques setmanes després Israel va actuar de la mateixa manera.

A Àfrica resulta senzill fer una distinció geogràfica: l'espai subsaharià és majoritàriament part de la Cort, com ho demostra l'alt nombre de ratificacions (30); tot i existir alguns països que encara no l'han ratificat (11) i d'altres que no l'han signat (7). Per contra, al Nord d'Àfrica ens trobem un espai sense cap estat membre de la Cort i amb països que només l'han signat (4) o els que ni tant sols ho han fet (4). Aquest escenari és molt semblant al d'Orient Mitjà, on només Jordània és país membre de la Cort.

La resta del continent asiàtic i Oceania són terrenys també majoritàriament contraris a la CPI. Només 14 països -entre els que destaquen Austràlia, Japó, Nova Zelanda o Corea del Sud- han signat i ratificat el tractat; per la seva part tan sols tres estats resten pendents de ratificació. Per últim, quasi la meitat dels països del món que no han signat ni ratificat es troben en aquests continents (23 de 47).

Actuacions de la Cort Penal Internacional:

Si fem ara una lectura geogràfica dels països en els quals la CPI ha actuat el panorama és rotund: els quatre casos iniciats fins ara, així com el que es manté en estudi, són a països africans:

República Democràtica del Congo: Es va convertir en el primer cas investigat per la Cort quan el fiscal Moreno-Ocampo va amenaçar amb començar les indagacions. Al novembre de 2003 les autoritats del Congo van requerir la intervenció de la Cort, transformant-se en un cas a petició d'un país membre de la CPI. Les acusacions són contra quatre dirigents de diferents grups rebels de la part oriental del país.

Uganda: Al desembre de 2003 el president d'Uganda va demanar al fiscal que investigués les actuacions de les forces rebels anomenades Exèrcit de Resistència del Senyor. Les acusacions es dirigeixen contra quatre alts dirigents d'aquesta guerrilla.

República Centreafricana: És el primer cas iniciat on els crims sexuals superen en nombre als crims d'homicidi. El govern centreafricà va remetre el cas al fiscal. La primera acusació és contra Jean Pierre Bemba, polític de la R.D. del Congo on va exercir de vicepresident. Els càrrecs contra Bemba són com a líder del grup rebel Moviment d'Alliberament del Congo, acusat d'envair el territori centreafricà per tal de donar suport a l'antic president Patassé.

Sudan (Darfur): Es tracta d'un cas excepcional ja que es persegueix persones provinents d'un país no membre de la CPI per crims comesos en el seu mateix territori. Aquesta circumstància és possible gràcies a l'aprovació per part del Consell de Seguretat de NNUU d'una resolució demanant al fiscal que iniciï les investigacions. Les persones acusades inclouen a Omar al-Baixir, actual president del país.

Kenya: Al novembre de 2009 el fiscal va demanar l'autorització de la Sala de Questions Preliminars per tal d'iniciar el cas de *motu proprio*. La Sala ha autoritzat recentment la investigació.

A la vista de l'extensió geogràfica i de les actuacions portades a terme per la CPI es poden extreure algunes conclusions:

La Cort no és un tribunal universal: ni el país més poderós del món ni el continent més poblat són territoris favorables a la CPI. El nord d'Àfrica, Orient Mitjà, la resta del continent asiàtic i Oceania són regions on els països membres de la Cort són minoria o fins i tot excepció. Cal treballar perquè una majoria aclaparadora de països part de la CPI faci que la pressió de situar-se'n fora sigui més insuportable que la de ratificar el tractat.

D'altra banda, tres dels cinc casos en marxa han estat fruit de peticions dels governs respectius. La subsidiarietat de la CPI es recull a l'estatut de Roma, però originàriament no es pensava que donar suport a administracions de justícia incapaces de jutjar els greus crims comesos al seu territori fos la seva principal funció. Tot i no dedicar-se a jutjar els dictadors de torn, benvinguda serà si es lluita -encara que sigui d'una altra manera- contra la impunitat. Tanmateix no deixa de resultar estrany l'esbiaixada africanista de la Cort... o és que les greus violacions només es cometen en aquest continent?

Sobre la definición de agresión

Antonio Remiro Brotons

Catedrático de Derecho Internacional Público y Relaciones Internacionales de la Universidad Autónoma de Madrid

El Estatuto de la Corte Penal Internacional dejó abierta la definición del crimen de agresión ante el desacuerdo radical entre los que buscaban restringirla, sometiéndola además su aplicación al control previo del Consejo de Seguridad y los que, en dirección contraria, reclamaban una definición amplia y libertad de la Corte Penal en su persecución. La Conferencia de Roma acabó estableciendo un grupo de trabajo donde seguir debatiendo la cuestión.

Contándose con la definición autoritativa de agresión que figura en el anexo de la resolución 3314 (XXIX) de la Asamblea General, no faltaron las propuestas para definir el crimen según los términos genéricos del artículo 1 de dicha definición (calzado en la horma del artículo 2.4 de la Carta de las Naciones Unidas); o para copiarla, incluida la lista indicativa de actos de agresión que figura en su artículo 3, incluso acrecida. Frente a estas propuestas, los Estados que trataban de imponer el control absoluto del Consejo de Seguridad sobre las acciones de la Corte propusieron una vez más definiciones restrictivas del crimen.

Una opción limitada a la *guerra de agresión*, formalizada por Rusia, no disgustó a los demás miembros permanentes del Consejo de Seguridad. Contaba en su haber con el hecho de que fue este el *crimen contra la paz* perseguido en Nüremberg (y en Tokio), el único que podía reclamar para sí, según sus patrocinadores, una naturaleza jurídica consuetudinaria oponible *erga omnes*. Ignoraba, sin embargo, la evolución de las normas internacionales sobre prohibición de la amenaza y uso de la fuerza a partir del artículo 2.4 de la Carta de las Naciones Unidas y hacía irrelevante, a los efectos de la responsabilidad penal individual, la definición de la agresión consensuada en 1974 (res. 3314-XXIX), alrededor de la cual insistían las propuestas de una mayoría de países.

Otra opción restrictiva fue protagonizada por Alemania al pretender circunscribir el crimen al ataque armado cuyo objeto sea la *ocupación militar* o la *anexión territorial*. De aceptarse este punto de vista la destrucción de un país a distancia o desde el aire sin intención de poner el pie en él no sería susceptible de persecución criminal. Fue una coincidencia que esta propuesta se formulara unos meses antes del bombardeo aéreo de Serbia por algunos miembros de la OTAN, Alemania uno de ellos. Posteriormente, Alemania sostuvo que el crimen de agresión presupone un ataque armado *en gran escala* contra la integridad territorial de otro Estado *manifiestamente* injustificado en Derecho Internacional. De esta manera pretendía subrayar la importancia o gravedad del ataque y la indudable ilegalidad en que se producía, dos cualificaciones presentes también en las propuestas de otros Estados. Sería interesante considerar como calificarían algunos de los proponentes de estas definiciones ataques armados como el de Israel en la franja de Gaza, en enero de 2009.

La idea del *umbral* a partir del cual la agresión se convierte en crimen es en sí misma razonable y todas las propuestas mencionadas pueden ser retomadas como manifestaciones de ella; no obstante, también pueden parecer redundantes en la medida en que la *importancia* y *gravedad* de la agresión:

1. está implícita en los tipos del artículo 39 de la Carta de Naciones Unidas, donde se menciona el *acto de agresión* a continuación del *quebrantamiento de la paz*;
2. está expresa en la res. 3314 (XXIX), donde "el hecho de que los actos de que se trata o sus consecuencias no son de *suficiente gravedad*" es una de las circunstancias pertinentes para que el Consejo de Seguridad concluya "que la determinación de que se ha cometido un acto de agresión no estaría justificada"; y
3. está asimismo expresa en el Estatuto de la Corte Penal, al afirmarse su jurisdicción sobre los crímenes *más graves*.

¿Se pretende ahora sugerir que sólo los actos más graves del más grave de los crímenes más graves deben someterse a la jurisdicción de la Corte? ¿o más bien, lo que va de suyo, que hay usos de la fuerza prohibidos por el Derecho Internacional que sólo cuando traspasan un determinado umbral de gravedad son calificables de agresión, como ya en su día declaró la Corte Internacional de Justicia en el asunto de las *actividades militares y paramilitares en y contra Nicaragua*? De ser así: 1) el acto de agresión es premisa del crimen; 2) si hay agresión, hay crimen; y 3) la definición del crimen sólo requiere determinar quienes se vinculan con la agresión, de qué manera y en qué medida.

Cerca ya el tiempo de la Conferencia de Revisión del Estatuto de la Corte Penal (Kampala, mayo-junio de 2010), el informe final del Grupo de Trabajo (13 de febrero de 2009) revelaba avances en la definición del *acto de agresión* a los efectos de determinar quien comete un *crimen*. El artículo 8 *bis* del proyecto de enmiendas al Estatuto de la Corte Penal, que cuenta con amplio apoyo, declara (numeral 1) que el *crimen* lo comete quien "estando en condiciones de controlar o dirigir efectivamente la acción política o militar de un Estado...planifica, prepara, inicia o realiza un *acto de agresión* que por sus características, gravedad y escala constituya una violación manifiesta de la Carta de las Naciones Unidas" (énfasis añadido). Se trata, pues, de un crimen de líderes; pero para ello no basta con agredir, con violar la Carta; hay que hacerlo a lo grande. La elevación del umbral a partir del cual el acto de agresión puede originar una responsabilidad criminal individual es una de las concesiones que han de hacerse en aras del consenso.

Para ayudar a la Corte a interpretar y aplicar esta disposición el artículo 8 *bis* reproduce materialmente en su numeral 2, en párrafos sucesivos, los contenidos de los artículos 1 y 3 de la definición de la agresión que figura en el Anexo de la Resolución 3314 (XXIX) de la Asamblea General, combinando así una definición genérica con una lista no exhaustiva de actos de agresión.

Yendo más lejos, se ha avanzado una propuesta acerca de los elementos del crimen. En ella ha de destacarse: 1) la afirmación de que la calificación de una violación como "manifiesta" es una calificación *objetiva*; y 2) la exigencia de prueba de que el autor del crimen tuvo conocimiento de las "circunstancias de hecho" que: a) establecían la incompatibilidad de ese uso de la fuerza armada con la Carta de las Naciones Unidas, y b) constituían una violación manifiesta de la Carta. No ha de probarse, en cambio, que el autor hubiese llevado a cabo una "evaluación en derecho" de lo uno o de lo otro.

Espanya i la Cort Penal Internacional

Antoni Pigrau

Catedràtic del Departament de Dret Internacional Públic de la Universitat Rovira i Virgili i membre de la Junta de l'ICIP

La delegació espanyola en la Conferència de Roma de 1998, encapçalada per l'Ambaixador Juan Antonio Yáñez-Barnuevo, actual Representant Permanent d'Espanya davant de l'ONU, va tenir una participació molt activa en el grup de països impulsors del que va ser l'acord final de creació de la Cort.

El Govern espanyol va ratificar l'estatut de Roma de la Cort Penal Internacional (CPI) el 19 d'octubre de 2000. Prèviament les Corts havien autoritzat l'esmentada ratificació, d'acord amb les previsions constitucionals, mitjançant la Llei Orgànica 6/2000, de 4 d'octubre (BOE de 5 d'octubre de 2000). Espanya ha fet una declaració en virtut de l'opció que permet l'incís b) del paràgraf 1 de l'article 103 de l'Estatut de la CPI per la qual: "Espanya declara que, en el seu moment, estarà disposada a rebre persones condemnades per la Cort Penal Internacional, a condició que la durada de la pena imposada no excedeixi del màxim més elevat previst per a qualsevol delictes d'acord amb la Legislació espanyola. Això s'explica per la possibilitat que la CPI imposi penes de cadena perpètua, que no estan contemplades en la legislació penal espanyola actual.

L'Estatut de la CPI va entrar en vigor, per als primers seixanta Estats que el van ratificar, l'1 de juliol de 2002. Actualment són 111 els Estats Part.

Per fer plenament operatiu el vincle de complementarietat que s'estableix entre la jurisdicció de la CPI i les jurisdiccions nacionals, és condició necessària que cada un dels Estats Part s'asseguri que la seva legislació atribueix als seus tribunals nacionals la jurisdicció per jutjar els crims incorporats a l'Estatut de Roma i que les seves lleis penals materials qualifiquen com a punibles tots els comportaments tipificats a l'esmentat Estatut. En el cas d'Espanya aquestes adaptacions legislatives s'han realitzat especialment a través de la Llei Orgànica 15/2003, que va modificar el Codi Penal (BOE de 26 novembre de 2003). Els aspectes més significatius d'aquesta llei, pel que fa a la CPI, són la modificació dels terminis de prescripció dels delictes, la definició de la tortura, la incorporació dels delictes contra l'administració de justícia per la CPI, la incorporació dels crims contra la humanitat i d'alguns crims de guerra i la inclusió de la responsabilitat dels superiors i els efectes de les seves ordres, per delictes comesos pels seus subordinats.

Igualment per articular els diferents aspectes materials o institucionals necessaris per articular la cooperació entre la CPI i els tribunals espanyols, va ser adoptada la Llei Orgànica 18/2003, de 10 desembre, de Cooperació amb la Cort Penal Internacional (BOE de 11 de desembre de 2003). Entre aquests aspectes la Llei preveu els supòsits en què, per haver-se exercit o estar exercint-se jurisdicció penal a Espanya per conèixer de determinats fets presumptament constitutius de crims contemplats a l'Estatut de Roma, és procedent demanar la inhibició al Fiscal de la CPI, si aquest es proposa iniciar una investigació conforme a l'Article 18 de l'Estatut de Roma o impugnar la competència de la CPI o l'admissibilitat d'un assumpte d'acord amb l'Article 19 de l'Estatut de Roma. També s'estableix que només l'executiu, mitjançant acord del Consell de Ministres, podrà sol·licitar al Fiscal de la CPI l'obertura d'una investigació, negant així aquesta possibilitat d'iniciativa a qualsevol instància judicial espanyola. A més es va incloure en aquesta llei una disposició (l'article 7.2) que no tenia res a veure amb la cooperació amb la CPI, sinó més aviat amb un intent de retallar la jurisdicció universal a Espanya, en impedir als òrgans judicials espanyols o als fiscals obrir - d'ofici, o després de denúncia o querella - qualsevol procediment quan es tracti de fets succeïts en altres Estats, els presumptes autors del qual no siguin nacionals espanyols i per a l'enjudiciament del qual pogués ser competent la CPI i permetent només les primeres diligències urgents per a les quals poguessin tenir competència.

Aquest pas ha estat completat per la Llei Orgànica 1/2009, de 3 de novembre, "complementària de la Llei de reforma de la legislació processal per a la implantació de la nova Oficina judicial, per la qual es modifica la Llei Orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del Poder Judicial" (BOE de 4 de novembre de 2009) que ha modificat en un sentit molt restrictiu les possibilitats d'actuació que l'article 23.4 de la Llei Orgànica del Poder Judicial de 1985, oferia a l'Audiència Nacional espanyola en l'àmbit de la persecució universal dels crims de competència de la CPI. Efectivament ara es diu que perquè els tribunals espanyols puguin ocupar-se'n "haurà de quedar acreditat que els seus presumptes responsables es troben a Espanya o que existeixen víctimes de nacionalitat espanyola, o constatar-se algun vincle de connexió rellevant amb Espanya i, en tot cas, que en un altre país competent o al si d'un Tribunal internacional no s'ha iniciat procediment que suposi una investigació i una persecució efectiva, en el seu cas, de tals fets punibles."

Amb això la Cort Penal Internacional ha d'esperar una molt escassa col·laboració per part de la jurisdicció espanyola quan més la necessitaria, és a dir en relació amb la persecució dels crims que impliquen a les autoritats dels Estats que no són Part a l'Estatut de Roma, comesos als seus respectius territoris i contra seus respectius nacionals.

Propuesta relativa a las enmiendas sobre armas y proyectiles del estatuto de la corte penal internacional

Centro de Estudios de Derecho Internacional Humanitario de la Cruz Roja Española (CEDIH)

En julio de 2009 el Centro de Estudios de Derecho Internacional Humanitario de la Cruz Roja Española (CEDIH) elaboró una propuesta de enmiendas sobre armas y proyectiles al Estatuto de la Corte Penal Internacional que, por su interés, reproducimos aquí. Se puede contrastar con el texto actual del Estatuto en www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Legal+Texts+and+Tools/Official+Journal/Rome+Statute.htm.

I. INTRODUCCION

El artículo 8, 2, b), apartado xx del Estatuto de Roma de la Corte Penal Internacional entiende por “crímenes de guerra”: Otras violaciones graves de las leyes y usos aplicables en los conflictos armados internacionales dentro del marco establecido de derecho internacional, a saber (entre otros), los siguientes actos:

xx. Emplear armas, proyectiles, materiales y métodos de guerra que, por su propia naturaleza, causen daños superfluos o sufrimientos innecesarios o surtan efectos indiscriminados en violación del derecho internacional de los conflictos armados, a condición de que esas armas o esos proyectiles, materiales o métodos de guerra, sean objeto de una prohibición completa y estén incluidos en un anexo del presente Estatuto en virtud de una enmienda aprobada de conformidad con las disposiciones que, sobre el particular, figuran en los artículos 121 y 123.

Encontrándose próxima (Uganda, mayo de 2010) la Conferencia de Revisión de los Estados Partes para examinar las enmiendas al Estatuto de Roma, este estudio y propuesta se concreta a la elaboración de las correspondientes Enmiendas relativas a las armas y proyectiles cuyo empleo constituye un crimen de guerra en los conflictos armados internacionales, así como en la aportación otras Enmiendas relativas a la misma materia en el ámbito de los conflictos armados no internacionales.

Para la elaboración de este informe se han tenido en cuenta, como criterios a básicos a considerar:

1. La existencia o no de una “prohibición completa” de un sistema de armas o proyectiles en algún Convenio o Protocolo Internacionales en vigor.
2. La existencia o no de una costumbre internacional humanitaria. Se ha tomado en consideración la publicación “*El derecho internacional humanitario consuetudinario*” (J.M. Henckaerts y L. Doswald-Beck, CICR, Buenos Aires, 2007).
3. El número de Estados Partes en el Estatuto de Roma de la Corte Penal Internacional que, a su vez, son Parte en el Convenio o Protocolo concreto que prohíbe el arma o proyectil de que se trata.
4. La descripción de la acción típica que se trata de incriminar, concretándola al empleo (uso o utilización) de tal arma en el contexto de un conflicto armado, sin entrar en otras acciones también prohibidas en algunos Convenios como “el desarrollo, la producción, el almacenamiento o la transferencia” o la infracción de la “obligación de su destrucción”, puesto que estas acciones no siempre se desarrollan (o se omiten en el caso de la destrucción) “en el contexto de un conflicto armado” y, por tanto, en ocasiones no pueden integrar un crimen de guerra.

II. ENMIENDA NUM. 1, RELATIVA A LOS CRIMENES DE GUERRA COMETIDOS EN LOS CONFLICTOS ARMADOS INTERNACIONALES

A. Estudio de la Propuesta de Enmienda adicional al artículo 8, párrafo 2, b. Crímenes de guerra cometidos en los conflictos armado internacionales

1. Armas químicas (adición de un apartado xxvii)

El Convenio de París de 13 de enero de 1993, sobre la prohibición del producción, desarrollo, uso, almacenamiento y transferencia de las armas químicas y su destrucción ha sido ratificado por 188 Estados. Únicamente 6 Estados (Angola, Egipto, República Democrática Popular de Corea, Myanmar, Somalia y Siria) no son Parte en el Convenio.

Todos los 110 Estados Partes del Estatuto de la Corte Penal Internacional son Partes en el Convenio de París sobre armas químicas. Asimismo hay que destacar que la prohibición del uso de armas químicas forma parte, sin duda, de la costumbre internacional humanitaria. Y que ésta costumbre comprende la proscripción de su utilización en los conflictos armados no internacionales.

2. Armas biológicas y tóxicas (Adición de un apartado xxviii)

Respecto a las armas biológicas y tóxicas, el Convenio de Londres, Moscú y Washington de 10 de abril de 1972 prohíbe el desarrollo, producción y almacenaje de las armas bacteriológicas (biológicas) y tóxicas y obliga a su destrucción. El propósito de este Convenio es excluir completamente la posibilidad de que los agentes bacteriológicos (biológicos) y las toxinas se utili-

cen como armas (Preámbulo del Convenio de 1972).

En la actualidad 163 Estados son Partes en tal Convenio. De los 110 Estados Partes en el Estatuto de Roma, sólo 14 (Andorra, Burundi, República Centroafricana, Chad, Comoros, Djibouti, Guyana, Liberia, Malawi, Marshall, Namibia, Nauru, Samoa y Tanzania) no son Partes en el Convenio de 1972. Pero es que, además, el análisis de la práctica estatal tanto de los Estados Partes como no Partes en la citada Convención de 1972 nos permite afirmar que la prohibición de las armas biológicas es parte del derecho internacional consuetudinario. No sólo existe una consolidada costumbre internacional sino que abarca ésta la prohibición de su utilización en los conflictos armados no internacionales, sin que exista práctica en contrario.

4. Armas convencionales excesivamente dañinas o de efectos indiscriminados

Se propone la incriminación en el artículo 8. 2. b), del Estatuto de Roma, del uso de algunas armas prohibidas por el Convenio sobre las prohibiciones y restricciones de ciertas armas convencionales excesivamente dañinas o de efectos indiscriminados, hecha en Ginebra el 10 de octubre de 1980.

Fragmentos no detectables (adición de un apartado xxix)

El Protocolo I del citado Convenio de 1980 prohíbe el uso de armas cuyo efecto principal sea lesionar mediante fragmentos no localizables en el cuerpo humano por rayos X. Aún cuando sólo 108 Estados son Parte en el citado Protocolo, esta prohibición se considera que forma parte del derecho internacional humanitario consuetudinario aplicable tanto en los conflictos armados internacionales como no internacionales y no se suscita ninguna controversia sobre su aceptación en la práctica de los Estados, incluso en los que no son Partes en el mencionado Protocolo.

La mayoría de los 110 Estados Partes en el Estatuto de la Corte Penal Internacional son, a la vez, Partes en el Protocolo I de 1980 y no lo son 34 Estados.

Sin embargo, se puede concluir que no se ha encontrado ninguna práctica oficial contraria a ésta prohibición, ni ha sido reivindicado el uso de un arma que carece de utilidad militar apreciable y causa sufrimientos innecesarios.

Armas láser que causan ceguera (adición de un apartado xxx)

El Protocolo IV del Convenio de 1980, aprobado en Viena el 13 de octubre de 1995, prohíbe el empleo de armas laser específicamente concebidas, como única o una más de sus funciones de combate, para causar ceguera permanente a la vista no amplificada (es decir, ceguera causada al ojo descubierto o al ojo provisto de dispositivos correctores de la vista). Se trata pues de una prohibición completa de este tipo de armas. El citado Protocolo fue aprobado por consenso.

Son Parte en éste Protocolo 94 Estados. La mayoría de los 110 Estados Partes en el Estatuto de la Corte Penal Internacional son, a la vez, Partes en el Protocolo IV de 1995, sin embargo no lo son 42 Estados. No obstante, estarían obligados por una prohibición que constituye hoy derecho internacional consuetudinario.

B. Conclusión sobre la propuesta de enmienda al artículo 8.2.b) del Estatuto de Roma

Enmienda núm. 1

Se propone añadir al artículo 8, 2., b), los siguientes apartados:

xxvii. Emplear las armas químicas reguladas por la Convención de París de 13 de enero de 1993, sobre la prohibición de la producción, desarrollo, uso, almacenamiento y transferencia de las armas químicas y su destrucción.

xxiii. Emplear las armas biológicas y tóxicas, reguladas por Protocolo de Ginebra de 17 de junio de 1925, sobre la prohibición del empleo, en la guerra, de gases asfixiantes, tóxicos o similares y de medios bacteriológicos, y por el Convenio de Londres, Moscú y Washington de 10 de abril de 1972, que prohíbe el desarrollo, producción y almacenaje de las armas bacteriológicas (biológicas) y tóxicas y obliga a su destrucción.

xxix. Emplear armas cuyo efecto principal sea lesionar mediante fragmentos no localizables en el cuerpo humano por rayos X, prohibidas en el Protocolo I de la Convención de Ginebra de 10 de octubre de 1980, sobre prohibiciones o restricciones del empleo de ciertas armas convencionales que puedan considerarse excesivamente nocivas o de efectos indiscriminados.

xxx. Emplear armas láser específicamente concebidas, como única o una más de sus funciones de combate, para causar ceguera permanente a la vista no amplificada, prohibidas por el Protocolo IV, aprobado en Viena el 13 de octubre de 1995, de la Convención de Ginebra de 10 de octubre de 1980, sobre prohibiciones o restricciones del empleo de ciertas armas convencionales que puedan considerarse excesivamente nocivas o de efectos indiscriminados.

III. ENMIENDA NUM. 2. RELATIVA A LOS CRÍMENES DE GUERRA COMETIDOS EN LOS CONFLICTOS ARMADOS QUE NO SEAN DE INDOLE INTERNACIONAL

A. Estudio de la Propuesta de Enmienda adicional al artículo 8, párrafo 2, e. Crímenes de guerra cometidos en los conflictos armados no internacionales

1. Enmienda relativa al uso del veneno, gases asfixiantes y determinados proyectiles (adición de los apartados xiii, xiv y xv)

Se propone incorporar al art. 8. 2. e), que se refiere a los crímenes de guerra que se cometan en los conflictos armados no internacionales, tres nuevos apartados con los números xiii, xiv y xv, a continuación de los crímenes actualmente incriminados. Se refieren estas propuestas al empleo de veneno y armas envenenadas (xiii), al empleo de gases asfixiantes, tóxicos y similares o cualquier líquido, material o dispositivo análogo (xiv) y al empleo de balas que se ensanchan o aplastan fácilmente en el cuerpo humano, como balas de camisa dura que no recubra totalmente la parte inferior o que tenga incisiones (xv).

El texto propuesto es idéntico al vigente aplicable a los conflictos armados internacionales, previsto en el Estatuto de Roma en el Artículo 8.2.b), apartados xvii, xviii y xix, que no ofreció problemas y obtuvo consenso para su elaboración en la Conferencia Diplomática de Roma.

2. Enmienda relativa a las armas químicas y biológicas (adición de los apartados xvi y xvii)

También se refiere a los conflictos armados no internacionales y propone añadir al artículo 8.2.e) los apartados xvi (armas biológicas y tóxicas) y xvii (armas químicas). Se encuentra en consonancia con la propuesta sobre la Enmienda núm. 1 al Estatuto, que contiene idénticas incriminaciones en el contexto de los conflictos armados internacionales.

3. Enmienda relativa a las armas convencionales excesivamente dañinas o de efectos indiscriminados (adición de los apartados xviii y xix)

Tiene el mismo contenido que la estudiada con anterioridad en relación con los conflictos armados internacionales, pero referida a los conflictos armados no internacionales y consiste en proponer la adición de los correspondientes apartados (xviii y xix) al artículo 8.2. e) del Estatuto de Roma.

Se propone prestar apoyo a tal enmienda únicamente en lo que se refiere a los fragmentos no detectables en el cuerpo humano (Protocolo I de 1980) integrando el apartado xviii) y a las armas laser que causan ceguera (Protocolo IV de 1995), que constituiría el apartado xix), añadiéndolas como unos apartados más del artículo 8.2. e) del Estatuto.

B. Conclusión sobre las Propuesta de Enmienda adicional al artículo 8, párrafo 2, e. Crímenes de guerra cometidos en los conflictos armados no internacionales

Enmienda núm. 2

Se propone añadir al 8, 2., e) los siguientes apartados:

xiii. Emplear veneno o armas envenenadas.

xiv. Emplear gases asfixiantes, tóxicos y similares o cualquier líquido, material o dispositivo análogo.

xv. Emplear balas que se ensanchan o aplasten fácilmente en el cuerpo humano, como balas de camisa dura que no recubra totalmente la parte inferior o que tenga incisiones.

xvi. Emplear las armas químicas reguladas por la Convención de París de 13 de enero de 1993, sobre la prohibición del producción, desarrollo, uso, almacenamiento y transferencia de las armas químicas y su destrucción.

xvii. Emplear las armas biológicas y tóxicas, reguladas por Protocolo de Ginebra de 17 de junio de 1925, sobre la prohibición del empleo, en la guerra, de gases asfixiantes, tóxicos o similares y de medios bacteriológicos, y por el Convenio de Londres, Moscú y Washington de 10 de abril de 1972, que prohíbe el desarrollo, producción y almacenaje de las armas bacteriológicas (biológicas) y tóxicas y obliga a su destrucción.

xviii. Emplear armas cuyo efecto principal sea lesionar mediante fragmentos no localizables en el cuerpo humano por rayos X, prohibidas en el Protocolo I de la Convención de Ginebra de 10 de octubre de 1980, sobre prohibiciones o restricciones del empleo de ciertas armas convencionales que puedan considerarse excesivamente nocivas o de efectos indiscriminados.

xix. Emplear armas láser específicamente concebidas, como única o una más de sus funciones de combate, para causar ceguera permanente a la vista no amplificada, prohibidas por el Protocolo IV, aprobado en Viena el 13 de octubre de 1995, de la Convención de Ginebra de 10 de octubre de 1980, sobre prohibiciones o restricciones del empleo de ciertas armas convencionales que puedan considerarse excesivamente nocivas o de efectos indiscriminados.

EN PROFUNDITAT

L'ENTREVISTA

Entrevista amb Ucha Nanuashvili

Ucha Nanuashvili, Director del Human Rights Center de Geòrgia va venir a Barcelona la tardor passada convidat per l'Institut de Drets Humans de Catalunya per participar en el seu programa "Conflictes Oblidats". En aquesta entrevista, ens parla de les dificultats que troben les organitzacions de drets humans per treballar en un context advers, de l'original i inspiradora campanya per a demanar perdó a les comunitats amb les que han tingut un conflicte armat, de la situació política i social a Geòrgia, així com de les perspectives dels processos de pau al Caucas Sud.

Human Rights Center és la principal organització de drets humans de Geòrgia. Ens podria explicar quan es va crear, quanta gent hi treballa i com es financia?

Vam començar el 1996. En aquell temps érem tots voluntaris i el finançament era molt modest i a títol individual. El 1999 vam començar a rebre diners per a programes d'educació pels drets humans i ara ens recolza també la Comissió Europea. Acabem de començar un projecte per a construir una xarxa de defensors de drets humans; es tracta d'un programa regional que inclou els tres estat sobirans del Caucas Sud: Armènia, Azerbaidjan i Geòrgia. Comparativament, la situació a Geòrgia en aquest aspecte

és molt millor que la dels nostres veïns. Per exemple, el nostre coordinador a Zugdidi, és abkhaz, pot travessar la frontera fàcilment, però després de la guerra s'està enfrontant a problemes seriosos amb les forces de seguretat de Geòrgia: pensen que potser sigui un espia, ja que té contactes regulars amb les dues comunitats. Aquesta persona és un dels 23 treballadors que tenim, repartits en oficines a quatre ciutats. La majoria d'ells són ciutadans georgians, però també tenim d'altres que venen d'altres països. Per això tenim la pàgina web en quatre idiomes. Si un abkhaz i un georgià es troben, normalment parlen en rus, de vegades en georgià. Les dues llengües tenen un mateix origen, caucàsic, però cal estudiar-les per a poder entendre-les.

Quin és l'origen de la confrontació entre Geòrgia i les regions d'Abkhàzia i Ossètia del Sud?

Vladimir Putin, dient que actuava en interès dels ciutadans de Rússia, va donar passaports russos als ossetes i als abkhazs. Això va portar a una confrontació en aquestes regions que va derivar en una oposició amb Geòrgia. En l'actualitat, els abkhazs tenen la seves pròpies targetes d'identificació, però el 70-80% de la població a Abkhàzia tenen doble nacionalitat, ja que també són russos. D'altra banda, la societat georgiana està molt militaritzada. Hi ha servei militar obligatori d'un any de durada per als homes i això fa que la població estigui familiaritzada amb les armes. Durant el 2007, la despesa militar va arribar al 32% del pressupost governamental, mentre que el 2008 i el 2009 s'ha mantingut en un 22%. Teníem un Ministeri de Reintegració (anteriorment anomenat com el Ministeri de Resolució de Conflictes), amb un pressupost ridícul, 300.000 dòlars l'any, comparat amb el bilió de dòlars a l'any del Ministeri de Defensa. El problema és que el pressupost és absolutament confidencial. Només cinc membres del parlament tenen accés al pressupost definitiu, que no és públic. Això està legitimat només en nom de la situació 'excepcional' de la que parlava abans i la majoria dels diners probablement vagin directament a la butxaca de Saakhasvili. La guerra és la única possibilitat per a la supervivència política de Saakhasvili i perquè mantingui el poder. Per això està tan interessat en alimentar aquesta situació, vol mantenir el sentiment de que la guerra pot ser imminent i que és necessari un govern d'excepció i que actuï, per tant, amb mesures excepcionals. El respecte pels drets humans no és una prioritat quan aconseguixes convèncer a la població que la guerra pot començar en qualsevol moment. En aquest sentit, el govern està fent una gran despesa en equipament militar per a l'exèrcit georgià.

Quina és la situació a Geòrgia després de la guerra? És optimista respecte al procés de pau?

Tot i que va ser horrible, una conseqüència positiva de la guerra va ser que la societat georgiana es va adonar que havia de treballar i s'havia d'oposar a la guerra si no volia que tornés a passar un altre cop. D'alguna manera, ha servit per a prevenir l'aparició d'altres guerres. Pel que fa al futur, al gener de 2013 hi haurà eleccions a Geòrgia, tot i que es podrien avançar.

Quin paper juga el procés de Ginebra dintre del procés de pau?

Es tracta d'una iniciativa governamental. Els representants dels governs georgià i rus es reuneixen per intentar construir una agenda comuna per a reaccionar davant les conseqüències de la guerra i per avançar en el procés de pau. Però les dues parts instrumentalitzen el conflicte en el seu benefici i en absència de les organitzacions internacionals o de la societat civil en aquests països, si no hi ha una gran pressió el procés no conduirà a cap lloc. Estic parlant d'una pressió interna, però també externa. També enfortir els mitjans independents, perquè per

exemple ara mateix hi ha una part de la població que creu que Geòrgia va guanyar la darrera guerra contra Rússia. No hi ha cap canal de televisió independent a Geòrgia i el nivell de propaganda és molt alt. Pel que fa a diaris independents, n'hi ha alguns, però tenen una tirada molt baixa, que normalment no arriba als 5000 exemplars. I els partits de l'oposició ara tenen més força que fa uns anys. Saakasvili va perdre part de la seva popularitat després de la guerra. Però només una petita part dels partits de l'oposició recolzen la nostra "Campanya del Perdó". La majoria d'ells hi tenen una posició absolutament contrària. I la societat civil és molt dèbil.

Ha estat aquesta situació la mateixa des de la independència de Geòrgia?

No, just abans de la Revolució Rosa la societat civil era forta a Geòrgia i fins i tot teníem alguns mitjans de comunicació independents relativament forts. Aquesta era una característica pròpia de Geòrgia que ens diferenciava dels nostres veïns, com Azerbaidjan o Armènia. Ara la situació és exactament la contrària, la majoria dels mitjans independents han tancat, alguns membres de la societat civil han estat cooptats pel govern i ara són parlamentaris, ministres, etc. A més, hi va haver una errada estratègica per part dels països estrangers i de les organitzacions internacionals, ja que van decidir recolzar principalment el govern i no pas el conjunt del país. Per exemple, molts programes de drets humans finançats per donants estrangers van parar, perquè es va argumentar que no calia més promoció dels drets humans. Tot això va permetre al govern d'esdevenir més autoritari. Després d'uns anys els donants es van adonar que calia molta feina de promoció dels drets humans i de la democràcia i van iniciar nous programes, però ja era massa tard.

Un dels projectes més interessants del Human Rights Center és la Campanya del Perdó, "the Sorry Campaign" que comentava vostè abans. Què és això exactament?

Aquesta és una idea antiga, de quan les primeres manifestacions contra la guerra a Abkhàzia al 1992-1993, tot i que formalment no l'hem començat fins el 2007. Quan Geòrgia va començar la guerra a Abkhàzia, volíem que la societat georgiana fos conscient de les conseqüències negatives fetes en el seu nom, i per això organitzem campanyes públiques de sensibilització a través de la nostra pàgina web amb informació i documentació sobre aquells anys, exposicions de fotografies del conflicte i d'altres activitats tant a Geòrgia com a Abkhàzia per tal de recuperar la veritat del que va passar i demanar perdó a les víctimes del conflicte. És una tasca difícil, perquè la societat georgiana està molt militaritzada. Hi ha diverses organitzacions i partits polítics que ens van trucar per mostrar la seva posició radicalment en contra de la Campanya del Perdó, van fer fins i tot manifestacions durant actes públics nostres i també van intentar destruir la nostra oficina principal. Hem rebut amenaces de mort i intimidacions, també de representants del nostre govern. La situació actual després de la guerra ha canviat una mica, perquè abans érem la única organització contra la guerra i la militarització de la societat i ara ja no som els únics. Ens recolzen petites ràdios independents, com Radio Llibertat (Radio Liberty) i també mitjans digitals. La societat està començant a considerar que és possible controlar les regions rebels per altres mitjans que no pas els militars i ara tenim més recolzament. El 2007 la societat sencera estava contra les nostres campanyes i fins i tot la majoria de les ONG van refusar signar el nostre manifest contra la guerra o la nostra crida a la Campanya del Perdó. Ara hi ha més gent que ens recolza, fins i tot a la societat georgiana i tenim una resposta molt positiva de la població abkhaza, sobre tot d'aquells que viuen a l'estranger. Després de la guerra, milers d'abkhazs van emigrar a llocs com Alemanya, Rússia i els Estats Units.

Pensa que la posició de la Unió Europea i dels Estats Units ha canviat després de la guerra? Què pensa que es podria fer a Geòrgia durant la presidència espanyola de la Unió Europea?

Fins fa ben poc la societat civil georgiana veia els dos, Unió Europea i Estats Units, com coses molt semblants. Ara sí que es percep algunes diferències pel que fa a la seva manera d'actuar. Però sí, ha canviat, sobre tot als Estats Units. Els americans havien recolzat directament Saakasvili i ara són molt més cauts; estan intentant recolzar tot el país i no només al seu president. La nova administració Obama ha portat un nou ambaixador i un equip completament nou a l'ambaixada; aquests canvis els valorem molt positivament. En el passat, Saakasvili va comptar amb un suport incondicional que afortunadament ara ha canviat. Quant a la implicació europea a Geòrgia, aquesta ha augmentat en el passat recent, no només des de les institucions, sinó també des de la societat civil, recolzant financerament a la societat civil i intentant també recolzar els mitjans de comunicació independent i la societat civil. Finalment, tot i que entenem que hi ha molts problemes a afrontar, pensem que durant la presidència espanyola de la Unió Europea es podria prioritzar les mesures de construcció de confiança. Per exemple, hi ha algunes negociacions obertes entre estats en el marc del procés de Ginebra, però cap a nivell de la societat civil. Fa cinc anys teníem la capacitat de mantenir reunions regulars amb les organitzacions de la societat civil osseta i abkhaza, que ara són pràcticament impossibles degut a les restriccions en els accessos fronterers. En aquest sentit, hem sabut del programa del govern de la Generalitat de Catalunya per recolzar defensors i defensores de drets humans i creiem que alguns dels nostres activistes s'hi podrien acollir. És una possibilitat a explorar.

Entrevista realitzada per Pablo Aguiar, Javier Alcalde i Aida Guillén.

TRIBUNA

Construir la pau des dels municipis: Alcaldes per la Pau

Josep Mayoral

Alcalde de Granollers. Vicepresident d'Alcaldes per la Pau

Cada 6 d'agost, a les 8.15 del matí, el temps s'atura al Parc de la Pau d'Hiroshima en record de les víctimes del bombardeig atòmic de la ciutat. I cada 9 d'agost, a les 11.02, la ciutat de Nagasaki rememora la destrucció causada per la segona bomba llançada sobre Japó l'any 1945.

Un minut de silenci per les víctimes, un instant per recordar l'horror de les guerres, una oportunitat per escoltar el testimoni de les persones que van viure el bombardeig. Un acte per demanar l'eliminació de l'amenaça nuclear. L'expressió del compromís amb la pau.

El desembre de 1945, es calcula que més de dues-centes mil persones havien mort víctimes dels bombardejos. Cada any es van afegint nous noms a la llista. Encara ara, són moltes les persones que pateixen les conseqüències de l'exposició de la bomba atòmica. Els qui van sobreviure a l'atac, amb lesions físiques i psíquiques que els acompanyaran la resta de la seva vida. I molts dels seus descendents, afectats per greus malalties.

L'eliminació de les armes de destrucció massiva, especialment les nuclears, és un objectiu compartit per moltes persones que van viure l'horror de l'explosió i moltes d'altres compromeses amb la pau arreu del món. Perquè mai més es pugui repetir una tragèdia com aquella, les ciutats d'Hiroshima i Nagasaki han liderat un moviment per explicar al món l'experiència que van viure i treballar per a l'eliminació total de les armes nuclears. Des de fa anys, Mayors for Peace treballa per aconseguir que l'any 2020, el 75è aniversari del bombardeig, el món s'hagi alliberat de l'amenaça nuclear.

Mayors for Peace (Alcaldes per la Pau) és una organització mundial, que actualment compta amb més 3.600 municipis adherits de 135 països i regions. Una agrupació de ciutats que treballen per la pau i el desarmament, a dos nivells: col·laborant amb governs i organitzacions internacionals per tal d'assolir compromisos globals que ens permetin avançar cap a un món més just i en pau (a través del compliment dels objectius del Mil·leni o bé promovent el desarmament en totes les seves variants), i treballant dins el propi municipi per la convivència, la resolució pacífica dels conflictes i l'educació per la pau.

Aquest mes de maig tindrà lloc a la seu de Nacions Unides de Nova York la Conferència per a la Revisió del Tractat de No Proliferació d'armes nuclears (TNP). Una Conferència en la qual hi ha dipositades moltes esperances d'assolir acords concrets que permetin avançar cap al desarmament. I Alcaldes per la Pau hi participarà activament, en representació de milions de ciutadans que han expressat el seu desig de viure en un món més just, solidari i en pau.

El TNP, signat l'any 1968 i que va entrar en vigor l'any 1970, consta de tres pilars fonamentals: la no proliferació, el desarmament i el dret a la utilització de l'energia nuclear amb finalitats pacífiques. Ratificat per 189 països, inclosos els cinc Estats reconeguts per aquest com Estats Nuclearment Armats (Estats Units, Rússia, Xina, Regne Unit i França), no ha estat signat per l'Índia, Pakistan i Israel, països posseïdors d'armes nuclears, però que no ho han declarat. Corea del Nord va anunciar la seva retirada del Tractat l'any 2003.

El propi TNP, en el seu article VI ja preveu el desarmament nuclear: "Cada Part del Tractat es compromet a celebrar negociacions de bona fe sobre mesures eficaces relatives a l'aturada de la carrera d'armament nuclear en data propera i al desarmament nuclear, i sobre un tractat de desarmament general i complet sota un estricte i eficaç control internacional". Un article que no ha tingut cap desenvolupament posterior que fes possible el seu acompliment.

Són moltes les veus que demanen que es reforci la legislació internacional en matèria de desarmament i s'arribi acords concrets per assolir l'abolició de les armes nuclears, tal i com ja s'estipula en l'article VI del Tractat. Però, si bé existeix unanimitat en tot el món en el sentit que les armes nuclears no han de ser utilitzades mai més, pels seus efectes indiscriminats, el seu impacte sobre el medi ambient i les seves profundes conseqüències per a la seguretat, també és cert que fins ara no s'ha assolit un acord per a la seva eliminació.

Però la Conferència de Revisió de 2010 es fa en un context molt més favorable als avenços en matèria de

desarmament. En primer lloc, pel gir en la política nord-americana, expressada amb contundència pel president Obama l'abril de 2009 a Praga¹. "Declaro obertament, i amb convicció, el compromís d'Estats Units per a buscar la pau i la seguretat en un món lliure d'armes nuclears". També, per la històrica resolució del Consell de Seguretat de l'ONU de setembre de 2009, en la que els caps d'estat i de govern es van comprometre a treballar per a assolir un món lliure d'armes nuclears i van donar suport a un ampli marc de mesures per a la reducció dels perills nuclears al món. I, més recentment, pel nou acord START assolit entre Estats Units i Rússia per a la reducció dels seus arsenals nuclears.

També el president Rodríguez Zapatero va destacar l'oportunitat de la Conferència per a fer un pas decisiu cap a l'abolició de les armes nuclears. En el seu discurs pronunciat a l'Assemblea de Nacions Unides el 24 de setembre de l'any passat va comprometre's a fer tot el possible, des d'Espanya i des de la Unió Europea, perquè de la Conferència de Revisió surtin resultats concrets que ens permetin avançar cap a un món lliure d'armes nuclears.

Per què les ciutats i per què els alcaldes participem activament en la Conferència de Revisió del TNP? Per què la implicació en el desarmament nuclear? Podríem citar motius diversos. En primer lloc perquè són les ciutats, la ciutadania, qui pateix les conseqüències dels conflictes i qui ha estat víctima dels atacs amb armes de destrucció massiva. Però, sobretot, perquè l'obligació dels governs locals, l'administració més propera als ciutadans, és treballar pel benestar de les persones. I no podem obviar l'amenaça que els conflictes violents representen per a la seguretat i el benestar de la ciutadania.

Com treballem per la pau des dels municipis? Promovent la convivència, el respecte a la diferència i la resolució pacífica dels conflictes dins la pròpia ciutat, juntament amb un clar compromís en l'acció exterior. Construir la pau en l'àmbit local vol dir fomentar la cohesió social, promoure els valors cívics i prevenir els conflictes. I alhora articular una estratègia de relacions exteriors, de treball en xarxa amb altres ciutats, coherent amb les pròpies polítiques municipals. Comptant amb un actiu imprescindible: la ciutadania. Articulant polítiques amb la societat civil. Perquè la ciutat és, necessàriament, un projecte col·lectiu.

La capacitat de resposta i l'experiència acumulada en la recerca de solucions als conflictes dins la pròpia ciutat situa els governs locals en una posició fonamental per al treball en xarxa amb altres municipis, que permet l'intercanvi d'experiències i bones pràctiques. Per això ens cal avançar en la recerca de solucions a problemes comuns. Tenim la necessitat de treballar en xarxa, de fer camí amb altres ciutats del món i ens hem de dotar de marcs de treball conjunts, posar en valor el paper de les ciutats i establir mecanismes que garanteixin la participació del món local en la presa de decisions internacionals.

Som conscients que el camí cap a l'abolició de l'armament nuclear no serà fàcil i que amb declaracions i resolucions no n'hi ha prou per assolir resultats concrets. Però tots estarem d'acord que els darrers mesos s'han fet passes importants en matèria de desarmament. Des d'Alcaldes per la Pau estem convençuts que, si som capaços de treballar coordinadament, amb objectius compartits i fulls de ruta clars, podem assolir també un compromís mundial per a l'eliminació de les armes nuclears.

1. *"So today, I state clearly and with conviction America's commitment to seek the peace and security of a world without nuclear weapons."*

L'efecte 'bumerang' del processament a Garzón: un revés que pot transformar-se en victòria per a la lluita universal contra la impunitat dels crims internacionals

Dra. Claudia Jiménez

Professora titular de Dret Internacional Públic. Universitat Autònoma de Barcelona

En els últims dies s'ha parlat molt, i no sense raó, de l'enorme *injustícia* que significa pretendre jutjar un magistrat per haver pretès aixecar el vel amb el qual, des de la transició espanyola, es van cobrir els crims del franquisme, per treure a la llum la veritat de tantes i tantes víctimes directes de la dictadura a Espanya.

La mobilització de familiars de molts dels segrestats, executats i/o desapareguts durant la guerra civil i el franquisme no és nova, però fins fa poc havien estat sempre víctimes no solament del delictes sinó també d'un silenci -pactat per altres, no ells-, en nom d'una pau social i reconciliació nacional que va assumir un repartiment d'"irresponsabilitat" al cinquanta per cent. La materialització jurídica d'aquesta llosa enorme i pesada amb la què van tapar els horrors del passat va ser sens dubte la famosa Ley de Amnistía [<http://www.boe.es/boe/dias/1977/10/17/pdfs/A22765-22766.pdf>] de 1977, que posà a igual nivell els delictes d'opinió, associació o manifestació i els crims de guerra o de lesa humanitat, comesos amb total impunitat pel règim franquista contra més de 100.000 persones, segons es desprèn de les xifres de

denúncies efectuades fins ara.

Aquesta esgarriosa realitat que de tant en tant s'entossudeix a aflorar com un fantasma del passat, ha volgut ser enterrada en diverses ocasions, la última de les quals fou la "Ley de Memoria Histórica" [http://leymemoria.mjusticia.es/paginas/es/ley_memoria.html] de 2007. Tot i l'absència en ella de cap reparació jurídica, la seva aprovació pel Parlament va suposar un debat dur i agre sobre el fet d'haver de passar pàgina i no reobrir velles ferides que podrien tornar a dividir Espanya, en un clar to apocalíptic propi d'altres responsables de crims internacionals que, amb aquests mateixos arguments i mitjançant autoamnisties en nom de la pau social, van intentar eludir la responsabilitat dels seus delictes en altres llocs. Curiós discurs en un parlament democràtic en el qual es plantejava simplement la possibilitat d'obertura de fosses per identificar i enterrar definitivament amb dignitat als familiars, així com un rescabament moral -i en el seu cas pecuniari-, però sense pronunciar-se sobre el possible valor probatori de les esmentades fosses, la reobertura de causes penals, ni molt menys qüestionar la vigència de l'esmentada llei d'amnistia en aquests casos.

És en aquest context que algunes querelles plantejades per familiars de víctimes del franquisme emparades en les normes penals internacionals són finalment ateses des de l'Audiència Nacional pel jutge Garzón, tal i com havien fet fins llavors ell i altres jutges de l'Audiència amb acusacions similars, per fets semblants però ocorreguts fora d'Espanya. Només cal recordar, entre d'altres, el cas Pinochet -en què la instrucció primera la inicià el Jutge Garcia Castellón i l'extradició, concedida pels tribunals britànics, es va veure frustrada només per una decisió política del llavors ministre d'assumptes exteriors britànic Jack Straw-; el cas Silingo [<http://www.derechos.org/nizkor/espana/juicioral/doc/stscilingo.html>] -condemnat a Espanya a 1090 anys de presó per la seva participació en els "vols de la mort" a Argentina-; la demanda interposada per Rigoberta Menchú [<http://www.tribunalconstitucional.es/es/jurisprudencia/Paginas/Sentencia.aspx?cod=8691>] pel genocidi comès a Guatemala -que va ser readmesa per l'Audiència després de la sentència del Tribunal Constitucional de 2005 que així ho va decretar-; o el més recent cas SS Totenkopf [<http://www.derechos.org/nizkor/espana/doc/klm10.html>] en relació amb les atrocitats comeses en els camps d'extermini nazi i que està sent instruït pel magistrat Ismael Moreno a la mateixa Audiència Nacional.

Ja des de Nüremberg, l'enorme grau de coneixement dels horrors viscuts per milers de persones innocents ha generat en la societat civil d'alguns estats -que com Espanya es vanaglorien de ser democràtics i de dret- una demanda de "justícia" davant dels abusos de poder de governants i dirigents que creien tenir la certesa de la impunitat dels seus actes. Sens dubte això ha estat un dels motius fonamentals per entendre en part la creació de tribunals penals internacionals com el de l'antiga Iugoslàvia, el de Rwanda, el de Sierra Leone o la pròpia Cort Penal Internacional. I també ho és per entendre l'allau d'accions judicials que d'un temps ençà es vénen succeint davant de tribunals de diversos països que poden oferir les garanties d'un procés just, no només per als acusats sinó també -i molt especialment- per a les víctimes. És precisament aquest fet el que motiva que moltes d'aquestes accions judicials es presentin en països aliens al del lloc de comissió del delictes, malgrat la preferència d'aquests, si es donessin les condicions.

La base jurídica de totes aquestes actuacions són les normes penals internacionals segons les quals, és acceptat que els crims internacionals -és a dir genocidi, crim de guerra i crim de lesa humanitat- no solament

atemptem contra tots els que formem part de la comunitat internacional sinó que, per la seva gravetat, no poden prescriure ni ser amnistiats. La finalitat d'aquestes normes és precisament evitar que subterfugis legals fets per emparar a qui han comès crims massius i atroços neuguin el dret a la justícia a les seves víctimes. Així ho han entès unànimement totes les instàncies internacionals que s'han pronunciat sobre aquest tema, des dels tribunals penals ad hoc com els ja citats, fins a la Cort Interamericana de Drets Humans (per ex. en el cas Barrios Altos [http://www.corteidh.or.cr/docs/casos/articulos/Seriec_75_esp.pdf]) o el Tribunal Europeu de Drets Humans (decisió Kolk y Kislyiy v. Estonia [<http://www.derechos.org/nizkor/impu/kolkesp.html>]) i decisió Ould Dah v. França [http://www.cfcpi.fr/IMG/pdf_Ould_Dah_c._France_Conseil_de_l_Europe_.pdf]) per la convenció del qual, per cert, també està obligada Espanya.

I aquesta mateixa base jurídica ha estat utilitzada també per tribunals interns a l'hora de jutjar des de les seves instàncies nacionals a criminals internacionals, bé per actes comesos al seu territori (Argentina, Xile, Perú, Estònia), o bé fora d'ell (França, Israel, Itàlia o Espanya). Per això, en cap d'aquets casos als acusats els hi ha valgut en la seva defensa l'al·legació de possibles prescripcions, la no previsió dels crims als respectius codis penals interns, o l'existència possibles lleis d'amnistia amb què havien pretès assegurar-se la seva impunitat. D'altra banda cal fer notar també que cap d'aquestes decisions no ha despertat la tan al·legada alarma social. Les sentències condemnatòries, en tot cas, s'han limitat a reflectir la normalitat democràtica i de l'estat de dret del lloc on s'ha exercit l'acció judicial, a més de la satisfacció moral d'haver pogut fer o contribuir a què es fes "justícia" a aquelles víctimes fins llavors ignorades.

Aquí rau, segurament, la gran estupefacció que ha suposat per als defensors dels drets humans espanyols i estrangers l'admissió a tràmit per part del Tribunal Suprem d'una acció penal, empresa no per les víctimes del franquisme sinó pels seguidors d'aquell règim, i no per les violacions dels drets humans durant aquell període sinó per voler indagar-les.

Precisament per això i malgrat les actuals aparences estic fermament convençuda que aquesta acció penal, tal com s'ha fet i desenvolupat, acabarà tornant-se com un bumerang en favor de la lluita contra la impunitat a Espanya i al món. I aquest convenciment no neix de la esperança sinó de fets. La descarada actuació de Falange i el sindicat Manos Limpias ha aconseguit en pocs dies el que cap de les mobilitzacions de les víctimes del franquisme no havia aconseguit en tots aquests anys:

1. fer que el tema de la impunitat dels crims de la guerra civil i el franquisme sigui finalment abordat, amb incredulitat i fins i tot certa indignació, per gran part de la premsa espanyola i internacional (ho podem llegir a The New York Times [<http://www.nytimes.com/2010/04/09/opinion/09fri2.html?ref=opinion>], The economist [http://www.economist.com/world/europe/displaystory.cfm?story_id=15875987], Clarín [<http://www.clarin.com/diario/2010/04/08/elmundo/i-02175947.htm>], Süddeutsche Zeitung o The Guardian [<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2010/apr/13/baltasar-garzon-spanish-judge-prosecution>], entre d'altres);
2. mobilitzar a amplis sectors de la població que, sense reconèixer-se com a víctimes directes d'aquells fets, s'han indignat davant "la injustícia" d'aquesta croada judicial, ja que no entenen que els responsables d'aquells horrors no solament romanguin impunes sinó que, a més, puguin perseguir a aquell que va pretendre esbrinar la veritat;
3. obrir vies noves i imaginatives per lluitar contra aquesta impunitat, com per exemple utilitzar la jurisdicció universal, de la qual Espanya va ser pionera, per perseguir uns crims internacionals que aquí romanen impunes;
4. d'acord amb les noves dades que van sortint gràcies a les investigacions, s'ha produït una mobilització i implicació de víctimes que ja s'havien resignat a la injustícia. Això esta permetent, a la vegada, corregir el que fins ara s'havia donat com a versió oficial d'una època molt fosca de la història d'Espanya, que encara està per descobrir-se.

La injustícia que sobrepassa els límits d'allò tolerable mou muntanyes i potser aquesta sigui una oportunitat que no s'ha de desaproveitar perquè els crims que la llei d'amnistia va voler enterrar, no quedin impunes.

RECOMANEM

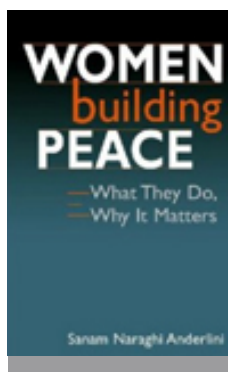
La idea de la justicia

Amartya Sen. *La idea de la justicia*. Madrid: Taurus, 2010

El fet que un Premi Nobel d'Economia escrigui sobre filosofia no és massa freqüent. Estem parlant d'un autor que porta molts anys plantejant desafiaments al model econòmic dominant. Si aquest model situa l'interès propi com a factor primordial de la motivació humana, Amartya Sen, en canvi, n'emfatitza els valors de les persones. Estem parlant de l'economista que va demostrar que la fam no és conseqüència de la manca d'aliments, sinó de desigualtats en els mecanismes de la seva distribució. Estem parlant de la força inspiradora de l'Índex de Desenvolupament Humà de les Nacions Unides. Estem parlant del creador del concepte de 'capability' o capacitat. És a dir, un govern ha de ser jutjat en funció de les capacitats concretes dels seus ciutadans. Que en un país els ciutadans tinguin el dret constitucional a votar no significa res si no es reuneixen totes les condicions perquè els ciutadans puguin exercir la seva capacitat de vot, incloent-hi l'accés a l'educació o als mitjans de transport per accedir a les urnes. Només quan aquestes barreres han estat superades es pot dir que el ciutadà pot exercir la seva elecció personal.

Amb aquest nou llibre, la contribució d'Amartya Sen a un dels camps on hi ha hagut aportacions més interessants entre els filòsofs de la nostra era significa, ras i curt, un abans i després en aquesta disciplina. Així, la teoria de la justícia clàssica (Hobbes, Locke, Rousseau, Kant, Rawls) s'havia preguntat com havien de ser les institucions més perfectes possibles, arribant sovint a respostes decebedores "mai podrem arribar-hi a aquest ideal de justícia, per tant no podem fer-hi res". Sen, compromès en situar la persona en el centre de la reflexió, assumint que som éssers socials i reconeixent que les injustícies que ens envolten també ens afecten, recupera la millor versió d'Adam Smith, Marx o Stuart Mill per a preguntar-se com hauríem de promoure la justícia, com podem resoldre les injustícies més flagrants, com podem fer aquest món una mica més just o, per ser més exacte, una mica menys injust. Sembla exagerat afirmar que mai abans un autor havia aconseguit aplicar la teoria de l'elecció social en profit d'altres ciències socials d'una manera tan efectiva. Tot i això, no ho és pas. I les conseqüències pràctiques d'aquesta forma d'entendre la justícia i la injustícia per tal de millorar aquest món són potencialment infinites.

(J.A.)

Women Building Peace: What they do. Why it matters

Sanam Naraghi Anderlini. *Women Building Peace: What they do. Why it matters*. Londres: Lynne Rienner Publishers, 2007.

Què fan les dones en la construcció de pau? Per què és important? Aquestes són les preguntes de les que parteix l'autora per tal d'examinar les aportacions de dones a la prevenció i transformació dels conflictes; la mediació i les negociacions de pau; els processos de desarmament, desmobilització i reintegrament dels combatents; la governança en els escenaris de postconflicte; la justícia transicional i la reconciliació.

La seva tasca com investigadora, formadora i escriptora que l'ha posat en contacte amb dones de Rwanda, Sri Lanka, Somàlia, Nepal, Uganda, Iraq, Afganistan, Bòsnia, Sud-àfrica, Colòmbia i Palestina, li serveix per a reflexionar sobre l'experiència de tendir ponts entre la realitat del treball de base d'aquestes dones i l'àmbit de la política i les institucions internacionals. D'aquesta reflexió en surt el convenciment que la inclusió i l'apoderament de les dones en la prevenció dels conflictes i

en els processos de pau no és idealisme enmig de la realpolitik internacional sinó una opció pragmàtica si l'objectiu que es vol aconseguir és la pau sostenible.

(E.G.)

El espejismo humanitario: la especie solidaria al descubierto

Jordi Raich. *El espejismo humanitario: la especie solidaria al descubierto*. Barcelona: Debate, 2004.

Que difícil és fer autocrítica, que poc freqüent és aquest exercici... i que necessari. Doncs això és precisament el que fa Jordi Raich en aquest llibre. I en un sector acostumat a no fer-ne, els comentaris raonats i raonables poden ser el millor antídoto a d'altres crítiques a la totalitat que sorgeixen de tant en tant, poc específiques i generalment poc merescudes.

Com bé ens explica l'autor a partir de les seves impactants vivències i amb una particular ironia, els cooperants comparteixen un món d'epidèmies, terratrèmols, fam i guerra, amb altres col·lectius, com víctimes, polítics, periodistes, militars i també altres cooperants. Sovint troben la manera de millorar-lo. De vegades, però, s'acaba assemblant perillosament a d'altres móns on la corrupció, la mediocritat, la competitivitat, el complex de culpa i la ineptitud deixen una situació que pot arribar a ser fins i tot pitjor que

la que s'han trobat. Davant aquesta situació d'ombres, la llum ens l'ofereix el propi autor en la seva experiència personal. Després de més vint anys de dedicació a la indústria sense ànim de lucre, hi segueix apostant com una manera imprescindible i en tot cas inevitable de tirar endavant.

En definitiva, cal recuperar una obra única de testimoni i reflexió, escrita a partir de notes redactades en pobles i ciutats de disset països dels dos hemisferis. I cal fer-ho perquè enforteix el sector i perquè ens ajuda a entendre les contradiccions i els dubtes, però també les motivacions i les virtuts d'un conjunt de treballadores i treballadors cada cop més nombrosos i influent a les nostres societats.

(J.A.)

Irán: entre la amenaza nuclear y el sueño occidental

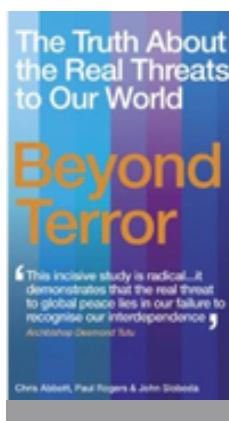
Tréan Claire. *Irán: entre la amenaza nuclear y el sueño occidental*. Pars: Éditions Robert Laffont, 2006.

Tréan Claire, experta en assumptes de l'Orient Mitjà, elabora en aquest llibre una síntesi perfecta de la història i la geopolítica d'una regió del planeta que, per a molts, constitueix una amenaça per a la pau mundial. Ho fa través d'una sèrie de reportatges i entrevistes que ens presenten testimonis d'iranians de diversa condició social i política.

Al llarg de setze capítols breus, l'autora tracta de donar un enfocament de la regió des de dins mateix, tot indagant en alguns temes tabús i tòpics que es tenen sobre la regió, com ara l'alliberació de la dona, el sistema polític, la discriminació de gènere, política i social, així com la postura i l'opinió de la societat civil sobre la política exterior de l'Iran envers occident i, en concret, envers països com Gran Bretanya i Estats Units. També tracta sobre qüestions relatives a l'armament nuclear i a la resta de conflictes existents a l'Orient Mitjà.

És doncs, un llibre fascinant que ens permet endinsar-nos a aquest país, en les seves necessitats, preocupacions i carències que, més enllà del joc polític mundial i de les relacions internacionals, és el que realment afecta més directament a la societat, tant la iraniana com la nostra.

(R.A.)

Beyond terror: the truth about the real threats to our world

Chris Abbott; Paul Rogers; John Sloboda. *Beyond terror: the truth about the real threats to our world*. London: Rider, 2007.

Quatre reptes amenacen el nostre món: el canvi climàtic, la competició pels recursos, la marginació de la majoria 'subdesenvolupada' mundial i la militarització global. Quatre reptes interrelacionats, la solució dels quals és més fàcil del que sembla: només falta voluntat política.

I és que acabar amb la nostra dependència del cru, frenaria la principal font mundial d'emissions de CO2 i reduiria tensions internacionals. Resulta irònica la creixent preocupació que desperta l'impacte del terrorisme islamista radical davant de xifres tan alarmants com el nombre de morts per sida, malnutrició o pneumònia. La desproporció és esgarriosa. Per no parlar de la creixent divisió nord-sud, riquesa-pobresa, que al seu torn es veurà agreujada pels efectes del canvi climàtic si no es dóna una resposta urgent i coordinada en els pròxims cinc a deu anys.

Els autors analitzen en aquesta publicació cada un dels quatre desafiaments i qüestionen el terrorisme internacional entès en els últims anys com la major amenaça a la seguretat mundial, revelant-nos així el gran error que suposa la 'Política contra el Terror' liderada pels EUA després dels atemptats del 11-S. La presumpta *Amenaça Terrorista* no és més que una política de guerra preventiva amb la finalitat egoista d'assegurar els seus recursos petrolífers i la seva influència en el Golf Pèrsic – 'paradigma de control' – que intenta distreure'ns de les veritables amenaces que convertiran a la Terra en un lloc altament inestable.

Sota la màxima "curi la malaltia, no ataqüi el problema", els autors ens proposen una sèrie de recursos per al canvi buscant la mobilització del lector i la pressió política.

Beyond Terror és una lectura accessible per a tots aquells ciutadans conscienciats que inicien el seu camí al món de la política i les relacions geoestratègiques.
(A.E.)

Historia de la paz y del pacifismo

Francesc Lluís Cardona Castro. *Historia de la paz y del pacifismo*. Barcelona: ANUE, 2008..

Afirma en Francesc Lluís Cardona que a la història hi ha hagut moltes guerres, però també moltes paus i molts pacifistes. Ara bé, què vol dir ser pacifista? Ja sigui expressada a través d'un moviment polític o com una ideologia específica, el pacifisme és l'oposició a la guerra i a les altres formes de violència. Es pot basar en principis morals, religiosos o pragmàtics. En qualsevol cas i des de posicionaments merament racionals, el pacifista és conscient dels costos de la guerra i de la violència i aposta, per tant, per altres maneres de resoldre els conflictes.

Aquest necessari llibre detalla l'evolució històrica del pacifisme des d'uns orígens vinculats a l'esència de les grans religions fins als grans reptes de l'actualitat, passant per l'època moderna, la guerra i la post-guerra freda, la formulació dels drets humans, el perill nuclear o les relacions de la pau amb el desenvolupament i el canvi climàtic. El darrer capítol del llibre ens ofereix les biografies

d'una sèrie de personatges inspiradors, alguns de molt coneguts, com Gandhi, i d'altres de menys, com Raul Follereau, que va dedicar la seva vida a la dignificació dels malalts de la lepra.

Es tracta, com diu l'autor, d'una llista oberta, que cada lector pot completar al seu gust. Personalment hi hagués inclòs Lluís Llätzer Zamenhof (1859-1917), creador de la llengua auxiliar universal per facilitar la comunicació entre els pobles, l'esperanto; Óscar Romero (1917-1980), arquebisbe d'El Salvador, defensor dels oprimits i enemic de la violència (para-)militar; o Lluís Maria Xirinacs i Damians, (1932-2007) teòleg, filòsof, polític... i pacifista català, que ens aportà l'acció no violenta contra el franquisme. Són tots ells personatges a imitar, encara que sigui de lluny, perquè com diu el mateix Francesc Lluís Cardona "en la tasca de construir un món més just i solidari hi estem tots implicats".

(J.A.)

Coalició per la Cort Penal Internacional

www.iccnw.org

La Coalició d'ONG per la Cort Penal Internacional (CCPI) agrupa més de dos mil organitzacions que es coordinen i treballen juntes per tal de recolzar el treball de la Cort Penal Internacional (CPI). S'uniren amb l'objectiu d'aconseguir una CPI justa, efectiva i independent. Han realitzat una gran contribució en cadascuna de les diverses fases del procés, des del comitè preparatori de la Conferència de Roma (1996-1998) fins a les actuals Assemblees dels Estats Part.

El complet web de la Coalició –disponible en anglès, francès, castellà i àrab– inclou informació detallada sobre les campanyes de la Coalició, emmarcades en una estratègia d'informació pública i de sensibilització. En aquest sentit, la CCPI treballa amb l'objectiu d'aconseguir una Cort més efectiva. Destaquem en particular les publicacions i els recursos disponibles que ens permeten seguir tota l'actualitat, detallada per regions i per temàtiques. També inclou informes i documents acadèmics, recursos audiovisuals, projectes de legislació, debats, documents de governs i intergovernamentals...

En definitiva, un esforç imprescindible des de la societat civil a escala global perquè el treball de la CCPI tingui un efecte positiu en els sistemes jurídics i millorar, d'aquesta manera, la protecció dels drets humans arreu.

(M.S.)

ACTUALITAT

NOTÍCIES DEL MÓN

Crítiques de les ONG a un acord comercial amb Israel

Les ONG protagonistes de les campanyes que han tingut lloc en les darreres dues dècades per reforçar el control de l'exportació d'armes espanyoles han criticat l'acord comercial entre una empresa espanyola, Aries Ingeniería y Sistemas, S.A., i Goldtech Technologies, un proveïdor de l'exèrcit i del ministeri de Defensa d'Israel, per a la futura exportació d'alta tecnologia de vols no tripulats com els que Israel ha fet servir en atacs recents sobre Gaza o el Líban, incloent-hi els de l'Operació Cast Lead (Plom Fos). L'empresa espanyola va confirmar l'acord al mitjà Periodismohumano.

Israel forma part de la llista de "destinacions molt preocupants" d'armes fabricades a Espanya i que, per a ONG com Fundació per la Pau, Intermon Oxfam, Amnistia Internacional o Greenpeace, no compleixen els requisits de la llei espanyola de control d'exportació d'armaments. És a dir, no asseguren que les armes no exacerbaran conflictes o tensions latents, ni s'acabaran fent servir amb finalitat de repressió interna o per cometre violacions de drets humans en el país de destinació.

Respecte a l'operació Plom Fos del Nadal de 2008, l'informe Goldstone recolzat per Nacions Unides va admetre que Israel havia comès crims de guerra a Gaza, incloent-hi atacs a nens, a una dona embarassada, a un home en una motocicleta, a homes que carregaven oxigen en una furgoneta, o a una desfilada policial. Segons Human Rights Watch, al menys 29 civils (entre ells 8 nens) van ser assassinats per aquests avions en l'esmentada operació, que va tenir una durada de tres setmanes. Amnistia Internacional n'ha documentat la mort de 42 civils per l'acció dels vols no tripulats a Gaza.

En una declaració conjunta, les ONG han criticat que el govern segueix sense complir la Llei de Comerç d'Armes aprovada el 2007. Així, les ventes del primer semestre de 2009 inclouen altres països amb un pobre balanç quant al respecte dels drets humans, com Colòmbia, Marroc, Sri Lanka, Tailàndia i Guinea Conakry.

Més informació: <http://amnistiainternacional.periodismohumano.com/2010/04/30/espanael-gobierno-sigue-sin-cumplir-la-ley-de-comercio-de-armas-arpobada-en-2007/>

Nou acord bilateral entre EUA i Rússia per la reducció d'armament nuclear

El 8 d'abril els EUA i la Federació Russa van firmar un acord de reducció de l'arsenal nuclear. El nou conveni substitueix el Tractat de Reducció d'Armes Estratègiques (START), signat al 1991. Aquesta reducció, tot i insuficient, es situa a l'entorn del 30% dels respectius arsenals. Seria important que aquest pas endavant es complementés amb altres decisions com per exemple el compliment de l'acord de prohibició dels assaigs nuclears. Per un altre banda la ratificació del tractat, especialment en el cas nord-americà, pot resultar complicada tenint en compte la influència política del complex militar industrial.

El pacte preveu reduir el nombre caps nuclears en possessió de cada país a un màxim de 1.550. A més, ambdós països només podran tenir 800 "vectors estratègics", com es denomina els equips que permeten llançaments en llarga distància, com ara míssils intercontinentals, submarins i bombarders estratègics. La major part d'aquests equips, uns 700, poden ser plataformes desplegades. L'acord és un bon preludi de cara a la revisió del Tractat de No Proliferació Nuclear.

Rafael Grasa, president de l'ICIP, va ser entrevistat a TV3 i TVE al respecte de l'acord:

Enllaç web a l'entrevista a TVE. Canal 24h: <http://www.rtve.es/mediateca/videos/20100408/mundo-24-horas-entrevista-a-rafael-grasa/740258.shtml>

Enllaç web a l'entrevista a TV3. Canal 3/24: <http://www.tv3.cat/videos/2825690/Un-futur-amb-menys-armes-nuclears>

Denúncia de Human Rights Watch contra el govern d'Iraq

El passat 27 d'abril, Human Rights Watch va publicar un informe en el qual es denunciaven violacions dels drets humans sistemàtiques i brutals a las presons secretes iraquianes. Els mètodes interrogatoris als que es refereix l'informe van tenir lloc la presó de Muthanna, a Bagdad, sota la jurisdicció de l'Oficina Militar del primer Ministre Nuri al-Maliki.

Human Rights Watch ha entrevistat a 42 persones que han narrat les condicions a les que foren sotmesos i han descrit detalladament les vexacions i les tortures sofertes amb la finalitat d'obligar-los a firmar confessions que els fessin culpables de delictes com ara complicitat terrorista o professió de la fe baasista.

La conjuntura actual a l'Iraq està marcada per les últimes eleccions i l'ajustat marge de victòria del primer ministre Al-Maniki, amb el perill que les tensions exacerbïn les lluites tribals que podrien fer caure al país en un nou cicle de violència.

NOTÍCIES DE L'ICIP

L'ICIP serà present a les dues grans conferències del 2010

Al 2010 hi ha dues grans conferències internacionals de revisió de tractats. Del 3 al 28 de maig a Nova York es porta a terme la conferència de revisió del Tractat de No-Proliferació Nuclear (TNP). Rafael Grasa, president de l'ICIP, participarà a les reunions durant els primers dies de la conferència.

Així mateix, del 31 de maig al 11 de juny es portarà a terme la conferència de revisió de l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional a Kampala (Uganda), analitzada en profunditat en aquest número. Antoni Pigrau encapçalarà la delegació de l'ICIP que assistirà a la reunió gràcies a l'acreditació portada a terme directament amb la Cort Penal.

Sessió de formació: 'Armes nuclears, pau i política internacional'

Primera sessió del cicle "Eines d'anàlisi" a càrrec de Rafael Grasa i Hernández, president de l'ICIP i professor de Relacions Internacionals de la UAB, que serà present com a observador a les sessions inicials de la Conferència de Revisió del Tractat de No-Proliferació Nuclear que es durà a terme a Nova York durant el mes de maig. Aquesta sessió portarà per títol: Armes nuclears, pau i política internacional. L'acte tindrà lloc el dilluns 17 de maig, de 17 a 20 hores, a la sala d'actes del Col·legi de Periodistes de Catalunya (Rambla de Catalunya, 10. Barcelona).

La sessió tractarà sobre la nova agenda nuclear i la política internacional: arsenals, geopolítica i polítiques dels estats nuclears; el nou tractat Start i altres iniciatives de limitació d'armaments i/o multilaterals; la prohibició dels assaigs nuclears i el problema de la seguretat dels arsenals; la no proliferació: els grans temes de debat i les perspectives de la Conferència de revisió de Nova York; les campanyes de desarmament i de limitació d'armaments sobre el tema, entre d'altres.

PDF de la invitació: http://www.gencat.cat/icip/pdf/invitacio_17demaig.pdf.

Publicat un nou Working Paper

Ja està disponible al web de l'ICIP el treball de Roger Suso "Territorial Autonomy and Self-Determination Conflicts: Opportunity and Willingness. Cases from Bolivia, Niger, and Thailand". Ben aviat estarà disponible la versió catalana del text, traduït per Albert Agut. Aprofitem per anunciar els propers números de la col·lecció de materials de treball ICIP Working Papers "Corte Interamericana. Crímenes contra la Humanidad y Construcción de la Paz en Suramérica", per Joan Sánchez Montero i "Leaving in the Wrong Neighbourhood: State failure and its implications for neighbouring countries. Cases from Liberia and Afghanistan", per Alberto Fernández Gibaja. Us recordem que tots els materials de treball es publiquen al nostre web traduïts a diverses llengües.

Roger Suso. "Territorial Autonomy and Self-Determination Conflicts: Opportunity and Willingness. Cases from Bolivia, Niger, and Thailand" [pdf. 497kb]: http://www.gencat.cat/icip/pdf/WP10_ANG.pdf
ICIP Working Papers: http://www.gencat.cat/icip/cat/icip_wp.html

Beques i ajuts

Durant el mes d'abril s'han resolt dues convocatòries de beques i ajuts: per una banda la concessió d'ajuts a treballs de recerca en l'àmbit de la pau i, per l'altra, la concessió de beques per a l'etapa de formació de personal investigador novell per a l'any 2010. La valoració de les sol·licituds ha anat a càrrec de l'AGAUR sota les directrius i els criteris establerts per l'ICIP. El llistat de persones seleccionades pot consultar-se a: http://www.gencat.cat/icip/cat/beques_i_ajuts.html

De cara a properes convocatòries i per tal d'assegurar la màxima difusió l'ICIP inclourà aquestes beques al bloc del Pla de Recerca de Catalunya.

Rafael Grasa, President de l'ICIP

Tica Font, Directora de l'ICIP

Antoni Pigrau i Pablo Aguiar, Coordinadors del número

Guifré Miquel, Coordinador de la revista electrònica

Disseny/Maquetació: ComCom

Han participat en aquest número:

Pablo Aguiar, Javier Alcalde, Ricardo Almanza, Rafael Grasa, Elena Grau, Aida Guillén, Claudia Jiménez, Josep Mayoral, Guifré Miquel, Ucha Nanushvili, Hèctor Olásolo, Antoni Pigrau, Antonio Remiro, Maëlle Savidan